

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ “ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ” 2021-2027**Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ (ΠΕΔ)****ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ (ΑΜ-Θ)****A. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ****1. Ο ρόλος και η συμμετοχή της ΠΕΔ ΑΜ-Θ στον αναπτυξιακό σχεδιασμό ως συλλογικού φορέα έκφρασης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης**

Οι στρατηγικοί στόχοι και προτεραιότητες της ΠΕΔ ΑΜ-Θ έχουν τεθεί από το Διοικητικό της Συμβούλιο (ΔΣ) σε προοπτικές τετραετίες και κάθε χρόνο ανανεώνονται από το ΔΣ, ιδιαίτερα όσον αφορά στις προτεραιότητες και τις αντίστοιχες δράσεις τους.

Η δραστηριότητα της ΠΕΔ πραγματοποιείται σ’ ένα πλαίσιο το οποίο θέτει ως προτεραιότητες, ζητήματα όπως:

- Η άμβλυνση των αναπτυξιακών ανισορροπιών στο χώρο της ΑΜ-Θ και η ικανοποίηση βασικών αναγκών της Τ.Α. ως κατ’ εξοχήν Φορέα με βασικές αρμοδιότητες στο Τοπικό επίπεδο.
- Η υποστήριξη πολιτικών των Δήμων στους Τομείς του Χωρικού Σχεδιασμού, του Περιβάλλοντος και της Ενέργειας αλλά και Κοινωνικών Υπηρεσιών, Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού.
- Η συμβολή των Δήμων και των Φορέων τους στην ενίσχυση της Τοπικής Οικονομίας και της Απασχόλησης.
- Η ενίσχυση του θεσμού της Τ.Α. εκτός των άλλων και ως θεσμού με χαρακτηριστικά επιταχυντή και καταλύτη στην προώθηση της Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Ιδιαίτερα σε σχέση με τη συνάφεια των Στρατηγικών Στόχων της ΠΕΔ ΑΜ-Θ με αυτούς των νέων Χρηματοδοτικών Μέσων (ΕΣΠΑ 2021-2027, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης / ΕΠΑ 2021-2025), τονίζεται ότι είναι αναγκαία η ενίσχυση των Περιφερειακών Πολιτικών στον χώρο της ΑΜ-Θ μέσω:

- της αξιοποίησης του χωροταξικού σχεδιασμού και της εναρμόνισης των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων με τον Χωρικό Σχεδιασμό (σύμφωνα με τη σχετική Απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου (173/2015) και το εγκεκριμένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της ΠΑΜ-Θ (ΦΕΚ ΑΑΠ 248/25-10-18). Οι επιμέρους άξονες και δράσεις θα πρέπει να εξυπηρετούν το πρότυπο χωρικής οργάνωσης όπως αυτό εξειδικεύεται.
- της ανάγκης εφαρμογής καλά σχεδιασμένων διατομεακών πολιτικών σε τοπικό και

περιφερειακό επίπεδο εξασφαλίζοντας τη συνέργεια όλων των προγραμμάτων και τη συμπληρωματικότητα των διατιθέμενων σε αυτά πόρων.

- της ανάδειξης του τοπικού επιπέδου στο οποίο η Τ.Α. έχει την ευθύνη και αρμοδιότητες και το οποίο μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά στην υπέρβαση των αναπτυξιακών ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων μέσω της συγκρότησης βιώσιμων αναπτυξιακών ενοτήτων.

Η στρατηγική αυτή πρέπει να έχει ως επίκεντρο την ενίσχυση, βελτίωση και ισχυροποίηση των οικιστικών κέντρων μέσω της συγκρότησης ενός ισόρροπου και διαφοροποιημένου δικτύου πόλων, τη στοχευμένη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών και των νησιών, του ορεινού χώρου και των ενδιάμεσων πεδινών περιοχών.

- της παραγωγικής αναγέννησης, μετά τις αλληπάλληλες κρίσεις, η οποία πρέπει να εστιάζει στο τοπικό επίπεδο, με έμφαση στον κοινωνικό τομέα (υγεία, πρόνοια, πολιτισμός, αθλητισμός), στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στις υποδομές, στις τεχνολογικές εξελίξεις και την καινοτομία.

Η προσέγγιση της ΠΕΔ ΑΜ-Θ στα θέματα που αφορούν στον σχεδιασμό της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2021-2027, δεν γίνεται με μεμονωμένες προτάσεις ασύνδετες μεταξύ τους. Είναι απόρροια προγραμματικής σκέψης και διαλόγου με τα μέλη της ΠΕΔ. Στην κατεύθυνση αυτή αξιοποιούνται οι μέχρι τώρα προτάσεις που διαχρονικά έχει αναπτύξει η ΠΕΔ, λαμβάνοντας όμως υπόψη τις εξελίξεις. Οι αποφάσεις του ΔΣ της ΠΕΔ ΑΜ-Θ και οι διατυπωμένες θέσεις – προτάσεις για κύρια ζητήματα, που διαμορφώθηκαν με την συμμετοχή όλων των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα¹ της ΠΕΔ ΑΜ-Θ.

Οι πιο πρόσφατες και επίκαιρες αφορούν στην πρόταση του ΔΣ της ΠΕΔ ΑΜ-Θ προς την [Διακομματική Επιτροπή της Βουλής για την ανάπτυξη της Θράκης](#), στην [απάντηση της ΠΕΔ ΑΜ-Θ στο ερωτηματολόγιο](#) διαβούλευσης φορέων για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της ΠΑΜ-Θ 2021-2027 καθώς και στις [παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν επί του κειμένου Βασικών Αρχών](#) του Προγράμματος ΑΜ-Θ για την ΠΠ 2021-2027.

2. Αναπτυξιακός σχεδιασμός και προγραμματισμός – Συμμετοχή της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης στο ΕΣΠΑ και ο ρόλος της ΠΕΔ

- Είναι χαρακτηριστικό ότι η σχέση Κράτους – Περιφερειών – Δήμων σ’ ότι αφορά στον αναπτυξιακό προγραμματισμό σε κεντρικό – περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ρυθμίζεται ακόμα με Νόμο του 1986 (1622/86). Είναι κάτι παραπάνω από προφανές ότι μετά από 35 χρόνια, έχουμε μια διαφορετική αυτοδιοίκηση που πλέον βάσιμα διεκδικεί έναν πολύ πιο ενεργό ρόλο στον αναπτυξιακό προγραμματισμό και επομένως επιτακτικά πλέον ανακύπτει η ανάγκη επικαιροποίησης του θεσμικού πλαισίου.

Έχουν πλέον ωριμάσει οι προϋποθέσεις διεύρυνσης του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με

¹ <http://pedamth.gr/cms/index.php/2012-06-01-10-55-23/2012-06-14-11-33-51/384-2021-2027>

έμφαση στο σχεδιασμό και την εφαρμογή τομεακών πολιτικών αλλά και στο διατομεακό συντονισμό πολιτικών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στην κατεύθυνση αυτή, η **θεσμοθέτηση αντιπροσωπευτικών συλλογικών οργάνων περιφερειακής ανάπτυξης (σχεδιασμού – προγραμματισμού) σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, θα συμβάλλει ουσιαστικά και αποτελεσματικά τόσο στις διαδικασίες του Αναπτυξιακού Προγραμματισμού και Σχεδιασμού, όσο και στην υλοποίηση δημόσιων πολιτικών στα τρία επίπεδα.** Κύρια επιδίωξη αναδεικνύεται η αποτελεσματική εφαρμογή καλά σχεδιασμένων διατομεακών πολιτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο εξασφαλίζοντας τη συνέργεια όλων των προγραμμάτων και τη συμπληρωματικότητα των διατιθέμενων σε αυτά πόρων.

- Έχει ιδιαίτερα τονισθεί η αναγκαιότητα συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης τόσο κατά τον σχεδιασμό, όσο και κατά την υλοποίηση του ΕΣΠΑ. Η ΚΕΔΕ σε κεντρικό επίπεδο και οι ΠΕΔ με τους Δήμους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο θα πρέπει να έχουν ενεργό ρόλο.

Η συμμετοχή της ΠΕΔ ΑΜ-Θ κατά τη φάση σχεδιασμού του ΠΕΠ ΑΜ-Θ 2014-2020 απέδωσε σημαντικά οφέλη για τους Δήμους της Περιφέρειάς μας. Η εφαρμογή Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.), η συμμετοχή της Τ.Α. στο μεγαλύτερο μέρος των προβλεπόμενων Μέτρων του Προγράμματος και με υψηλό ποσοστό συμμετοχής, αποτελούν μερικά μόνον θετικά παραδείγματα από τη διαδικασία αυτή. **Σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή έπαιξε και η λειτουργία της Περιφερειακής Επιτροπής Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ) της ΑΜ-Θ, από τις ελάχιστες, αν όχι η μοναδική, που λειτούργησαν στη χώρα.**

Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 διατυπώνεται εξίσου η ισχυρή βούληση της ΠΕΔ ΑΜ-Θ για ουσιαστική συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού του Περιφερειακού Προγράμματος επιδιώκοντας παράλληλα αναβαθμισμένο – ουσιαστικό ρόλο και κατά τις φάσεις εξειδίκευσης και αναθεώρησης αυτού. Τονίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη ουσιαστικοποίησης της λειτουργίας της Επιτροπής παρακολούθησης του Προγράμματος και η αναβάθμιση της συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε αυτήν.

B. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στη συγκεκριμένη Ενότητα διατυπώνονται παρατηρήσεις που θεωρείται αναγκαία αλλά και χρήσιμη η επισήμανσή τους και οι οποίες προκύπτουν από αναφορές του σχεδίου Προγράμματος. Παρότι γίνονται κατανοητοί οι περιορισμοί που προκύπτουν από την υποχρέωση συμπλήρωσης συγκεκριμένου προτύπου, σύμφωνα με τον Κανονισμό, για την υποβολή του Προγράμματος (δομή, περιεχόμενο, αριθμός λέξεων κ.λπ.), εκτιμάται ότι οι επισημάνσεις μας αυτές θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την διαμόρφωση του Προγράμματος, αλλά και καθ' όλη τη σχεδιαστική διαδικασία.

1. Κατά τη παρούσα φάση σχεδιασμού και πριν την οριστικοποίηση του Προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία – Θράκη» 2021-2027, κρίνεται αναγκαίος ένας μέχρι στιγμής απολογισμός της πορείας υλοποίησης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος 2014-2020. Η παρουσίαση στοιχείων ποιοτικής και ποσοτικής εξέλιξης του προηγούμενου ΠΕΠ (συνολικό ποσό νομικών δεσμεύσεων, πληρωμών, κλπ) είναι απαραίτητη, στη κατεύθυνση επίτευξης σχεδίασης ενός ουσιαστικού και ταυτόχρονα ορθολογικού νέου Προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό και επιπρόσθετα όλων των άλλων στοιχείων που θα παρουσιασθούν, η παράθεση στοιχείων που αφορούν στην υπερδέσμευση πόρων που αναμένεται να πραγματοποιηθεί στο ΠΕΠ 2014-2020, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη για την εν γένει αποσαφήνιση της δυναμικής του νέου Προγράμματος, αλλά και αναγκαία και για τους φορείς της ΤΑ προκειμένου να διευκρινισθεί το εύρος των δυνατοτήτων χρηματοδότησης δράσεων αρμοδιότητάς τους.

2. Με το υπό διαμόρφωση Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία – Θράκη» 2021-2027 δεν υλοποιείται το σύνολο των στρατηγικών κατευθύνσεων, όπως αυτές καθορίζονται από το Όραμα που τίθεται για τη νέα ΠΠ, προκειμένου να καταστεί η ΠΑΜ-Θ Πύλη Ανάπτυξης, Πόλος Αξίας & Πρότυπο Κοινωνικής Παρέμβασης. Δεδομένου αυτού, κρίνεται ως αναγκαία η ιεραρχημένη αποτύπωση όλων των δράσεων που υλοποιούν τις στρατηγικές κατευθύνσεις της ΠΑΜ-Θ και η σαφής αναφορά για κάθε μία εξ αυτών, εξαιρουμένων αυτών που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία – Θράκη» 2021-2027, ως προς τη δυνατότητα χρηματοδότησής τους ανάλογα με το χρηματοδοτικό μέσο και τους όρους επιλεξιμότητας που για κάθε ένα από αυτά ορίζονται. Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται η διατύπωση καλά σχεδιασμένων διατομεακών πολιτικών εξασφαλίζοντας τη συνέργεια όλων των προγραμμάτων και τη συμπληρωματικότητα των διατιθέμενων σε αυτά πόρων.

3. Κατά την παράθεση στοιχείων που αφορούν στα χαρακτηριστικά της ΠΑΜ-Θ (κεφ. 1i: Γεωγραφική θέση, οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές διαφορές, καθώς και ανισότητες - σελ. 8) αναφέρεται σχετικά ότι: «Υπάρχει έντονο το ζήτημα των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με ΠΕ που χαρακτηρίζονται από υψηλότερη δυναμική, όπως η ΠΕ Έβρου & η ΠΕ Καβάλας που αθροιστικά παράγουν σχεδόν το 53% του ακαθάριστου προϊόντος της Π-ΑΜΘ. Ενώ οι υπόλοιπες τρεις ΠΕ (Ξάνθης, Ροδόπης & Δράμας) αθροιστικά διαμορφώνουν το 47% του ΑΕΠ. Καταγράφεται επίσης πληθυσμιακή ανισοκατανομή, με τάση μετακίνησης προς τα πλησιέστερα αστικά & ημιαστικά κέντρα. Κατά συνέπεια, υπάρχουν χωρικές ανισότητες, τόσο μεταξύ των οικισμών της ενδοχώρας, όσο και μεταξύ των ημιαστικών ή αγροτικών οικισμών».

Η αναφορά για το ζήτημα αυτό, παρότι επισημαίνεται ως σημαντικό θέμα, εξαντλείται σε περιορισμένα σημεία στο κείμενο του σχεδίου και σε λίγους Πίνακες στο Παράρτημα.

Για την ουσιαστική και αποτελεσματική αντιμετώπιση του συγκεκριμένου θέματος, εκτιμάται ως υψηλής προτεραιότητας η εκπόνηση έρευνας – μελέτης με στόχο την αποτύπωση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών, ει δυνατόν κάθε χωρικού επιπέδου, ανάλογα βέβαια και με τα διατιθέμενα στοιχεία (από το χωρικό επίπεδο Δημ. Ενότητας/Κοινότητας, Δήμου, Περιφερειακής

Ενότητας, μέχρι αυτό του συνόλου της Περιφέρειας), τον εντοπισμό των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων εκφραζόμενων μέσω των κατάλληλων κριτηρίων σε χωρικές ενότητες ανάλογα με την αναπτυξιακή τους εικόνα και τέλος τον προσδιορισμό των κατάλληλων παρεμβάσεων καθώς και των χρηματοδοτικών εργαλείων και μηχανισμών υποστήριξης που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της κάθε περιοχής.

Η μελέτη αυτή καθίσταται επίκαιρη δεδομένου του περιεχομένου της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και αναγκαία λόγω των ΣΠ που έχουν θεσπιστεί για την ΠΠ 2021-2027 και ειδικότερα του ΣΠ5, όπως επισημαίνεται σχετικά σε άλλη ενότητα του παρόντος κειμένου.

4. Στο κεφ. 1iii - Επενδυτικές ανάγκες & συμπληρωματικότητα και συνέργεια με άλλες μορφές στήριξης (σελ. 15), η περιλαμβανόμενη αναφορά είναι απολύτως γενική. Στους παρατιθέμενους κατά τη συνέχεια του σχεδίου Πίνακες, όπου αιτιολογείται η επιλογή των ειδικών στόχων του Προγράμματος, γίνεται μία εκτενέστερη ανά Ειδικό Στόχο (ΕΣ) αναφορά, με γενικά πάντως και πάλι χαρακτηριστικά.

Σχετικά με τη **συνέργεια – συμπληρωματικότητα με τα Τομεακά Προγράμματα** εκτιμάται ότι το κείμενο του σχεδίου θα πρέπει να παρέχει μια σαφέστερη εικόνα των δράσεων που θα μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά. **Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη συμπληρωματικότητα με το ΕΠΑΝΕΚ, δεδομένων και των προβλημάτων που παρατηρήθηκαν κατά την περίοδο 2014-2020, στο Πρόγραμμα “Περιβάλλον – Ενέργεια – Κλιματική Αλλαγή” δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα διαχείρισης στερεών αποβλήτων και υλοποίησης έργων αντιπλημμυρικής προστασίας αλλά και στο Πρόγραμμα “Υποδομών - Μεταφορών”.** Κατά τη γνώμη μας θα πρέπει να παρέχονται ανά Τομεακό Πρόγραμμα αναλυτικές πληροφορίες για τις στρατηγικές κατευθύνσεις της ΠΑΜ-Θ που θα ικανοποιηθούν, αναφέροντας ταυτόχρονα τις αναπτυξιακές ανάγκες / προτεραιότητες και συνακόλουθα ενδεικτικές δράσεις που θα καταστεί δυνατόν να υλοποιηθούν. Με τον τρόπο αυτό θα γίνει αντιληπτό και εάν θα υπάρξουν τελικά κατηγορίες δράσεων που δεν θα χρηματοδοτηθούν από πόρους της ΕΕ και θα πρέπει να αναζητηθεί χρηματοδότηση από άλλους πόρους (π.χ. Εθνικοί πόροι).

Σχετικά με την **συνέργεια – συμπληρωματικότητα με άλλα χρηματοδοτικά μέσα – άλλες μορφές στήριξης** κρίνεται αναγκαίο :

- να παρατεθούν τα αναλυτικά στοιχεία που αφορούν στις δράσεις, ανά κατηγορία παρέμβασης με τους αντίστοιχους χρηματοδοτικούς πόρους, του **Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025**, και οι οποίες άμεσα συσχετίζονται με τις δράσεις του Προγράμματος της ΠΑΜ-Θ 2021-2027.
- να παρασχεθεί η μέγιστη δυνατή πληροφόρηση για τις **δράσεις που αναλαμβάνει να χρηματοδοτήσει το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας “Ελλάδα 2.0”** στην Περιφέρεια ΑΜ-Θ, σύμφωνα με την μέχρι στιγμής οριστικοποιημένη διαβούλευση μεταξύ

της Περιφέρειας, των συναρμόδιων Υπουργείων και της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης του Υπουργείου Οικονομικών.

- πέραν της γενικής αναφοράς στα Προγράμματα του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», να αναφερθούν **δράσεις που σχεδιάζεται η χρηματοδότηση τους ειδικότερα από το Πρόγραμμα «Interreg VI-A Ελλάδα-Βουλγαρία 2021-2027»**, οι οποίες έχουν άμεση συσχέτιση με ΕΣ και ενδεικτικές δράσεις που θα τύχουν χρηματοδότησης από το νέο Πρόγραμμα της ΠΑΜ-Θ 2021-2027 (πχ. διασυνοριακές υποδομές μεταφορών κλπ). Το ίδιο θα πρέπει να γίνει επίσης με τα **Προγράμματα CBC-MED & Black Sea** στα οποία συμμετέχει η ΠΑΜ-Θ σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη σχετική ενότητα του σχεδίου (κεφ. 1viii: Μακροπεριφερειακές στρατηγικές & στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες – σελ. 17).

Επιπρόσθετα επισημαίνεται η αναγκαιότητα αναφοράς των συνεργειών που πρέπει να διέπει τις δράσεις του Προγράμματος της ΠΑΜ-Θ 2021-2027 **με τις δράσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ)** της αντίστοιχης περιόδου.

5. Στο κεφ. 1vii - Διδάγματα που έχουν αντληθεί από την προηγούμενη πείρα (σελ. 16-17), εντοπίζονται προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά την υλοποίηση δράσεων κατά την προηγούμενη ΠΠ. Με στόχο την αντιμετώπιση πολλών εξ αυτών των προβλημάτων, διατυπώνεται ορθά στην τελευταία παράγραφο της συγκεκριμένης ενότητας, η ανάγκη υλοποίησης συγκεκριμένων ενεργειών. Εκτιμάται ότι θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη η καταγραφή των προβλημάτων που θα μπορούσαν να αντιμετωπισθούν / επιλυθούν αποκλειστικά και μόνο με ευθύνη και δραστηριοποίηση των φορέων που δρουν σε Περιφερειακό επίπεδο. Οι δράσεις αυτές θα μπορούσαν να ιεραρχηθούν με άμεση προτεραιότητα προς υλοποίηση, προκειμένου να μην αποτελέσουν και κατά το νέο Πρόγραμμα τροχοπέδη στην ομαλή εξέλιξη υλοποίησής του (π.χ. μηχανισμός διακυβέρνησης και παρακολούθηση στρατηγικών RIS3, αναβάθμιση επιχειρησιακής ικανότητας ορισμένων Δικαιούχων κ.λπ.).

Στην κατεύθυνση ελαχιστοποίησης των πιθανών προβλημάτων – εμποδίων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ομαλή και αποτελεσματική εφαρμογή του νέου Προγράμματος, θεωρούμε αναγκαίο να αξιολογηθούν και οι σχετικές προτάσεις που διατυπώθηκαν από τους φορείς κατά τη διαβούλευση (σημείο ix. του ερωτηματολογίου). Από πλευράς ΠΕΔ ΑΜ-Θ επισημαίνεται ιδιαίτερα η ανάγκη για

- **Λειτουργία αποκεντρωμένης υπηρεσίας της ΜΟΔ για την υποστήριξη αδύναμων νησιωτικών – ορεινών Δήμων/δικαιούχων,**
- **Δημιουργία και εγκατάσταση μηχανισμού διακυβέρνησης των ΟΧΕ-ΣΒΑΑ - Διεύρυνση της συμμετοχής των τοπικών φορέων και του πληθυσμού στη διαμόρφωση και υλοποίηση των σχεδίων δράσης των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων,**

- Σύσταση και λειτουργία μίας κοινής δομής ΠΕΔ και ΠΑΜ-Θ (Δ/σης Προγραμματισμού Περιφέρειας και Διαχειριστικής) με αντικείμενο το συνολικό αναπτυξιακό προγραμματισμό και την διερεύνηση της συμπληρωματικότητας χρηματοδότησής του από το σύνολο των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων.

Η προώθηση της υλοποίησης αυτών των ενεργειών καθώς και αντίστοιχων που αναφέρονται τόσο στο παρόν κείμενο όσο και στην απάντηση της ΠΕΔ στο ερωτηματολόγιο διαβούλευσης, θεωρείται ότι θα εξασφαλίσει ευνοϊκότερες συνθήκες για την ουσιαστική επίτευξη των επιδιώξεων και των στόχων του Προγράμματος για την ΠΠ 2021-2027.

6. Από το σύνολο των κειμένων που αναφέρεται ότι ελήφθησαν υπόψη για το σχεδιασμό του Προγράμματος ΠΑΜ-Θ 2021-2027 (κεφ. 1ix: Πλαίσιο Στρατηγικής για την περίοδο 2021-2027 - σελ. 18), θεωρούμε ότι θα ήταν χρήσιμη μια πιο εξειδικευμένη αναφορά σε κάποια από αυτά, με τέτοιο τρόπο που θα συνέβαλε στην αποσαφήνιση σημαντικών παραμέτρων διαμόρφωσης της δομής αλλά και των ενδεικτικών δράσεων που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα. Πιο συγκεκριμένα:

- Από τα κείμενα με τις εθνικές οριζόντιες θεματικές στρατηγικές αλλά κυρίως με τις περιφερειακές στρατηγικές και τα περιφερειακά σχέδια δράσης ανά θεματικό τομέα, να αποτυπωθούν ιεραρχημένα οι δράσεις που κρίνεται ότι χρήζουν υλοποίησης, με αναφορά στην επιλεγόμενη πηγή χρηματοδότησης.
- Από τη μελέτη για την Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας μετά το 2020 που εκπονήθηκε από το ΟΟΣΑ και περιλαμβάνει το προφίλ όλων των Ελληνικών Περιφερειών, μεταξύ αυτών και η ΠΑΜ-Θ, να αποτυπωθούν οι κύριες αναφορές των χαρακτηριστικών της ΠΑΜ-Θ αλλά και οι βασικές συστάσεις που διατυπώνονται και αφορούν στις προτεραιότητες και τις ενδεικνυόμενες παρεμβάσεις ανά θεματικό τομέα κατά τη νέα ΠΠ.

7. Με αφορμή την παράθεση της αιτιολόγησης της επιλογής του ΕΣ 2νι του ΑΠ2 (σελ. 30 του σχεδίου), κρίνεται απαραίτητη η εκτενέστερη ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων, στο πλαίσιο της εφαρμογής του εγκεκριμένου ΠΕΣΔΑ. Επιπρόσθετα θεωρείται αναγκαία η αναφορά δράσεων του ΠΕΣΔΑ των οποίων προγραμματίζεται η χρηματοδότησή τους από άλλα Προγράμματα ή/και χρηματοδοτικά μέσα.

8. Με δεδομένη την παράθεση της αιτιολόγησης της επιλογής των ΕΣ του ΑΠ 5 στο πλαίσιο του ΣΠ5 (σελ. 45-46) επιβάλλεται η υπόμνηση των απόψεων της ΠΕΔ.

Η ΠΕΔ ΑΜ-Θ από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησε ο σχεδιασμός της νέας ΠΠ αναγνώρισε στο νέο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ την μεγάλη σημασία για την ΤΑ του ΣΠ5. Ανταποκρινόμενη στην αξιολόγηση αυτή, διαμόρφωσε ένα κατά το δυνατόν ολοκληρωμένο πλαίσιο για την αποδοτικότερη αξιοποίηση του ΣΠ5, διατυπώνοντας τη σχετική πρότασή της κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου² στην 1η φάση της διαβούλευσης και επαναφέροντάς την κατά τη διατύπωση

² [Απάντηση της ΠΕΔ ΑΜ-Θ στο ερωτηματολόγιο διαβούλευσης φορέων για το Πρόγραμμα της ΠΑΜ-Θ 2021-2027](#)

των παρατηρήσεων³ επί του κειμένου βασικών αρχών του προγράμματος.

Στην πρόταση αυτή, πέραν της παράθεσης της διαχρονικής υλοποίησης Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών στην ΠΑΜ-Θ και της συμμετοχής της ΤΑ στο σχεδιασμό αλλά και την υλοποίηση αυτών, παρατέθηκε μια πρώτη προσέγγιση για τον σχεδιασμό των ΟΧΠ κατά τη νέα ΠΠ λαμβάνοντας υπόψη τα νέα “κανονιστικά” δεδομένα που αφορούν στο σχεδιασμό των ΟΧΠ, αλλά αναφέρθηκαν ταυτόχρονα και οι βασικές προϋποθέσεις για ένα ορθολογικό σχεδιασμό αυτών. Η συγκεκριμένη πρόταση, παρόλες τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί, δεν έχει τύχει εκτενέστερης συζήτησης στο πλαίσιο της μέχρι σήμερα διαδικασίας σχεδιασμού του νέου Προγράμματος.

9. Κατά την παρουσίαση στοιχείων της εταιρικής σχέσης (κεφ. 6) και ειδικότερα στην ενότητα «Διαδικασία Διαβούλευσης με εταίρους» (σελ. 166-167), γίνεται αναφορά επί της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε μέχρι σήμερα κατά τη διαδικασία σχεδιασμού του Προγράμματος. Λαμβανομένων υπόψη αυτών αλλά και των διαπιστώσεων⁴ που προκύπτουν από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης στο σχετικό τεύχος (Παράρτημα Γ), θεωρείται αναγκαία η διεξαγωγή περαιτέρω διαβούλευσης για την οριστικοποίηση του Προγράμματος με στόχο την κατά το δυνατόν ευρύτερη συμμετοχή των δρώντων συλλογικών υποκείμενων στην Περιφέρεια ΑΜ-Θ. Η αναγκαιότητα αυτή καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική, εάν ληφθεί υπόψη και η σύνθεση της ΟΣΠ, δεδομένου ότι σε αυτήν εκπροσωπούνται μόνο η Αποκεντρωμένη Διοίκηση, η Περιφερειακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση καθώς και το Περιφερειακό Επιστημονικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας.

10. Τέλος επισημαίνεται η ανάγκη να αποσαφηνιστεί το μέσο χρηματοδότησης της ενταγμένης δράσης στο ΠΕΠ 2014-2020 «Ανάπτυξη δικτύου φυσικού αερίου μέσης και χαμηλής πίεσης», σε περίπτωση που δεν καταστεί εφικτή η ολοκλήρωσή της εντός της περιόδου επιλεξιμότητας του προηγούμενου Προγράμματος (με δεδομένο ότι δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί από πόρους του ΕΣΠΑ 2021-2027). Η διευκρίνιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική δεδομένης της στόχευσης – επιδίωξης εκ μέρους της ΤΑ για την κατασκευή δικτύων μέσης και χαμηλής πίεσης για την τροφοδοσία με φυσικό αέριο πέραν των αστικών περιοχών, και σημαντικών ημιαστικών και αγροτικών οικιστικών κέντρων της Περιφέρειας, συγκεντρώσεων βιομηχανικών εγκαταστάσεων αλλά και σημαντικών σημειακών δραστηριοτήτων.

Γ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Κατά την παράθεση στοιχείων που αφορούν στα χαρακτηριστικά της ΠΑΜ-Θ (παρ. 1i: Γεωγραφική θέση, οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές διαφορές, καθώς και ανισότητες - σελ. 10), γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά των τομέων παραγωγής καθώς και άλλων τομέων

³ [Διατύπωση παρατηρήσεων επί του κειμένου Βασικών Αρχών του Προγράμματος ΑΜ-Θ για την ΠΠ 2021-2027](#)

⁴ Βλέπε σχετική αναφορά στην παράγραφο 10 των παρατηρήσεων της ΠΕΔ ΑΜ-Θ επί του κειμένου βασικών αρχών

δραστηριότητας στην ΠΑΜ-Θ. Επισημαίνεται ότι σε ό,τι αφορά στον πρωτογενή τομέα, μετά τη σχετική παράθεση των χαρακτηριστικών του, δεν διατυπώνονται προτεραιότητες και επιδιώξεις, όπως με ικανοποιητική σαφήνεια διατυπώνονται αντίστοιχα για τους άλλους τομείς παραγωγής - δραστηριοτήτων.

2. Στο τέλος της Ενότητας 1 «Στρατηγική του προγράμματος: κύριες αναπτυξιακές προκλήσεις και πολιτικά μέτρα» παρατίθενται Πίνακες στους οποίους αιτιολογείται η επιλογή Ειδικών Στόχων του Προγράμματος ανά Στόχο Πολιτικής. Προτείνεται η συμπλήρωση – διόρθωση στα ακόλουθα σημεία:

- Στο πλαίσιο της αιτιολόγησης της επιλογής του ΕΣ 2iv και σε ό,τι αφορά στην υλοποίηση παρεμβάσεων προστασίας των ακτών από διάβρωση, γίνεται αναφορά ότι απαιτούνται παρεμβάσεις στις παραλιακές ζώνες Αλεξανδρούπολης, Βιστωνίδας-Ισμαρίδας, Ν. Περάμου ως την παραλία Οφρυνίου, στις ακτές Ραψάνης, Θάσου & Σαμοθράκης. Η πρόβλεψη για υλοποίηση παρεμβάσεων στην ακτή Ραψάνης θα πρέπει να διορθωθεί, προβλέποντας αντίστοιχες παρεμβάσεις για την διάβρωση των ακτών στο σύνολο του Δήμου Καβάλας, διότι υπάρχουν σοβαρά ζητήματα σε όλο το θαλάσσιο μέτωπο του Δήμου.
- Στον ίδιο ΕΣ 2iv θα πρέπει να προστεθεί και ειδική αναφορά για την διάβρωση γενικά των εδαφών λόγω της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε περιοχές με ιδιαίτερα μορφολογικά χαρακτηριστικά (έντονο ανάγλυφο, κλπ) η διάβρωση των εδαφών λόγω της κλιματικής αλλαγής είναι ιδιαίτερα σημαντική και σε πολλές περιπτώσεις δημιουργεί θέματα ασφάλειας.
- Στο πλαίσιο της αιτιολόγησης της επιλογής του ΕΣ 2vi, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στην ανάγκη προμήθειας εξοπλισμού συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών όπως αρπάγη, κλαδοτεμαχιστές και ειδικά φορτηγά.
- Στο πλαίσιο της αιτιολόγησης της επιλογής του ΕΣ 3ii, θα πρέπει να συμπεριληφθεί με ιδιαίτερη αναφορά το ζήτημα της οδικής ασφάλειας εντός αστικού ιστού, με τη δημιουργία οδικών υποδομών ασφαλούς οδικής λειτουργίας των πόλεων της Περιφέρειας

3. Σε ό,τι αφορά στην αναφορά ενδεικτικών δράσεων ανά ΕΣ όπως αυτή διατυπώνεται τόσο στο σχέδιο Προγράμματος (πεδία 2.1.1.1.1) όσο και κατά την παράθεση της λογικής της παρέμβασης στους Πίνακες του Παραρτήματος Β:

- Προτείνεται να περιληφθεί ως ενδεικτική δράση στο πλαίσιο του ΕΣ 2iv, η δυνατότητα υλοποίησης παρεμβάσεων προστασίας από διάβρωση εδαφών (όχι μόνο ακτών, όπως αναφέρεται στο σχέδιο).
- Προτείνεται να περιληφθεί ως ενδεικτική δράση στο πλαίσιο του ΕΣ 2vi, παράλληλα με τον εξοπλισμό συλλογής βιοαποβλήτων, και ο εξοπλισμός συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών.
- Διαπιστώνεται πληρότητα σε επίπεδο ενδεικτικών δράσεων, αναφορικά με τους ΕΣ του ΑΠ 4Β, ο οποίος αφορά στην κοινωνική ενσωμάτωση και την αντιμετώπιση της φτώχειας από πόρους του ΕΚΤ+. Πρακτικά αξιοποιείται το σύνολο σχεδόν των ΕΣ προκειμένου να επιτευχθούν οι επιδιώξεις στον συγκεκριμένο ΣΠ, αξίζει δε να σημειωθεί ότι έχουν

ενσωματωθεί οι προτάσεις που είχαν διατυπωθεί από την ΠΕΔ τον Μάρτιο του 2021, στο πλαίσιο της διενεργηθείσας έρευνας για τις συγχρηματοδοτούμενες κοινωνικές δράσεις από το ΕΣΠΑ 2014-2020, ανά Δήμο στην ΑΜ-Θ.

- Επισημαίνεται ως πολύ θετικό το γεγονός της διεύρυνσης του αριθμού των πεδίων παρέμβασης και κατ’ επέκταση των ενδεικτικών δράσεων που μπορεί να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των ΕΣ 5i και ΕΣ 5ii του ΑΠ 5, που σε συνδυασμό με τις δράσεις που συγχρηματοδοτούνται στο πόρους του ΕΚΤ+ δημιουργούν τις προϋποθέσεις ουσιαστικού σχεδιασμού ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων.
- Προτείνεται όπως οι ενδεικτικές δράσεις του ΕΣ 5i
 - Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων / απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Τα προς επανάχρηση κτίρια, μπορεί να είναι ενδεικτικά: Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων
 - Δημιουργία, αναβάθμιση, εκσυγχρονισμό δημοτικών χώρων άθλησης & αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών»

να συμπεριληφθούν αντίστοιχα και στις ενδεικτικές δράσεις του ΕΣ 5ii.

- Αντίστοιχα **προτείνεται να συμπεριληφθούν ως ενδεικτικές δράσεις στον ΕΣ 5i** οι ενδεικτικές δράσεις του ΕΣ 5ii
 - Εγκαταστάσεις και συστήματα διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων
 - Κατασκευή, αναβάθμιση υποδομών πρόσβασης-ασφάλειας-εξυπηρέτησης ΑμεΑ
 - Υλική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας / αναβάθμισης ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, της αξιοποίησης αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων δημοτικών χώρων.
 - Τέλος διαπιστώνεται η μη αναφορά ως ενδεικτική δράση σε κάποιο από τους ΕΣ του Προγράμματος, αυτή της υλοποίησης Τοπικών και Ειδικών Χωρικών Σχεδίων. Η συγκεκριμένη δράση έχει ενταχθεί στο ΕΠ ΠΑΜ-Θ 2014-2020 και δεδομένου ότι πολλές ενταγμένες πράξεις αναμένεται να μην ολοκληρωθούν εντός της επιλέξιμης χρονικής περιόδου του προηγούμενου Προγράμματος, είναι απολύτως απαραίτητο να διευκρινισθεί η πηγή χρηματοδότησης προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκλήρωσή τους.
- 4.** Το πεδίο «Βασικές ομάδες – στόχοι» δεν συμπληρώνεται με την ίδια προσέγγιση σε κάθε Ειδικό Στόχο (ΕΣ) που αναφέρεται αναλυτικά (αντίστοιχα πεδία 2.1.1.1.1). Πέραν της συμπλήρωσης με βάση τις απαιτήσεις του Κανονισμού, θεωρείται χρήσιμη η αναφορά σε όλους τους ΕΣ τόσο των δικαιούχων όσο και των ωφελούμενων.

Στο πλαίσιο αυτό και σε ό,τι αφορά στην Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να αναγραφεί ότι αποτελούν οι ΟΤΑ Α΄ Βαθμού και τα Νομικά τους Πρόσωπα δικαιούχοι πράξεων που εντάσσονται,

πέραν αυτών που αναφέρονται, και στους ακόλουθους ΕΣ ανά Άξονα Προτεραιότητας:

- ΑΠ 1 / ΕΣ 1iii
- ΑΠ 4Α / ΕΣ 4iii και ΕΣ 4ν
- ΑΠ 4Β / ΕΣ 4α, ΕΣ 4στ, ΕΣ 4ζ, ΕΣ 4ι, ΕΣ 4η, ΕΣ 4θ, ΕΣ 4ια και ΕΣ 4ιβ
- ΑΠ 5 / ΕΣ 5i και ΕΣ 5ii.

5. Με βάση τα αναφερόμενα τόσο κατά την αιτιολόγηση των δύο ΕΣ που επιλέγονται στον ΑΠ 5 (Πίνακες – σελ. 45-46 του σχεδίου) όσο και κατά την αναλυτική παρουσίαση αυτών (κεφ. 2.1.1.1 – σελ. 144-155), επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Σε ό,τι αφορά στον ΕΣ 5i που αναφέρεται στην υλοποίηση ΟΧΠ στις αστικές περιοχές

Παρότι,

- Αφενός το τελικό **Σχέδιο της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης (ΕΣΠΑ) 2021-2027** που υποβλήθηκε στην ΕΕ από την Ελλάδα τον Ιούλιο του 2021, στο Κεφ.2 «Policy choices, coordination and complementarity», διατυπώνοντας τις Επιλογές Πολιτικής του ΣΠ5 και των κύριων αναμενόμενων αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το ΕΤΘΑΥ (σελ.24-27) αναφέρει

«.....Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών θα γίνει κατόπιν διαδικασίας, την οποία θα αποφασίσει το κάθε Πρόγραμμα, ανοικτής πρόσκλησης ή κατάλληλης τεκμηρίωσης για την ανάδειξη των περιοχών.»

Ειδικότερα προβλέπονται:

1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές, όπου ως αστικές περιοχές νοούνται:

- *Αστικές περιοχές με πρόβλεψη για ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις από Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.*
- *Οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες με πληθυσμό > 50.000 κατ.*
- *Πόλεις-έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων που δεν καλύπτονται από τα παραπάνω, με σημαίνοντα λειτουργικό ρόλο αστικού κέντρου.»*

- Αφετέρου το **αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της ΑΜ-Θ** (ΦΕΚ 248 Τεύχος Α.Α.Π./25-10-2018) στο άρθρο 17, Ενότητα Β: Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων αναφέρει

«Δυνατότητα για κατάρτιση ΣΟΑΠ προβλέπεται καταρχήν για τις παρακάτω περιοχές:

- *την πόλη της Δράμας*
- *την πόλη της Καβάλας*
- *την πόλη της Ξάνθης*
- *την πόλη της Κομοτηνής*

- την πόλη της Αλεξανδρούπολης
- την πόλη της Ορεστιάδας»

αναφέρεται στο σχέδιο Προγράμματος (σελ. 144)

«Προβλέπεται σύμφωνα με το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της ΑΜΘ και το πληθυσμιακό όριο των 50.000 κατοίκων, η κατάρτιση Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων στις πόλεις που αποτελούν έδρες των Περιφερειακών Ενότητων της Π-ΑΜΘ, ήτοι: Καβάλα, Δράμα, Κομοτηνή, Ξάνθη και Αλεξανδρούπολη.»

Όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα, ως επιλέξιμες αστικές περιοχές δεν νοούνται αυτές που σωρευτικά ικανοποιούν τις τρεις προϋποθέσεις που αναφέρονται, ερμηνεία που αυθαίρετα υιοθετείται, με συνέπεια να μην τεκμηριώνεται ουσιαστικά η μη επιλογή της πόλης της Ορεστιάδας στις πόλεις στις οποίες θα υλοποιηθεί ΣΒΑΑ κατά την περίοδο 2021-2027.

Σε ό,τι αφορά στον ΕΣ 5.ii που αναφέρεται στην υλοποίηση ΟΧΠ σε μη αστικές περιοχές

- Παρότι ο σχεδιασμός του συγκεκριμένου ΕΣ απέχει πολύ από τη σχετική πρόταση που υπέβαλε η ΠΕΔ, αναγνωρίζεται ως θετική η αναφορά για την μεθοδολογία σχεδιασμού της 2^{ης} ΟΧΕ που προτείνεται να υλοποιηθεί και θα αφορά στις απομακρυσμένες και μειονεκτικές περιοχές της Περιφέρειας.
- Διαπιστώνεται ότι δεν γίνεται αναφορά στην αναγκαιότητα συστήματος διακυβέρνησης τόσο κατά την διαδικασία του σχεδιασμού, όσο και στην υλοποίηση των δράσεων.

6. Στους ΑΠ 6 και 7 που αφορούν στην Τεχνική Βοήθεια από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ αντίστοιχα και ειδικότερα κατά τη διατύπωση των προβλεπόμενων δράσεων (σελ. 156 - για το ΕΤΠΑ και σελ. 159 – για το ΕΚΤ+), θεωρούμε ότι θα προσέφερε περαιτέρω μια αναλυτικότερη αναφορά στις δράσεις ενίσχυσης της ικανότητας των φορέων και δικαιούχων του Προγράμματος, καθώς και στις δράσεις αξιολόγησης, εκπόνησης μελετών και συλλογής δεδομένων.

7. Αναφορικά με τις διατιθέμενες πιστώσεις για την υλοποίηση του Προγράμματος, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται τόσο κατά την ανάλυση ανά ΕΣ όσο και συγκεντρωτικά στους Πίνακες του Κεφ. 3: Σχέδιο χρηματοδότησης,

- Εκτιμάται ως απόλυτα ικανοποιητικό το γεγονός της αύξησης των διατιθέμενων πιστώσεων, οι οποίες πλέον για το σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο ύψος των 639.098.844 €, εκ των οποίων 543.234.017 € αποτελούν την συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης (402.497.728 € από το ΕΤΠΑ και 140.736.289 € από το ΕΚΤ+) και 95.864.827 € αποτελούν την Εθνική συμμετοχή.
- Είναι επίσης θετικό το γεγονός της αύξησης των διατιθέμενων πιστώσεων που αφορούν στην υλοποίηση των στρατηγικών ΒΑΑ (ΕΣ 5i). Το συνολικό ποσό πλέον ανέρχεται στα 51.000.000 € όσον αφορά την Κοινωνική Συνδρομή, υπολείπεται όμως του ποσού -στόχου που τίθεται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου για το Πρόγραμμα της ΠΑΜ-Θ, σύμφωνα με την

υποχρέωση ότι σε επίπεδο Χώρας οι στρατηγικές ΒΑΑ θα πρέπει να καλύπτουν σε ύψος πόρων το 8% των πόρων του ΕΤΠΑ.

- Δεδομένων των ιδιαίτερα αυξημένων αναγκών για υλοποίηση παρεμβάσεων στο πλαίσιο των προβλεπόμενων ΕΣ, προτείνεται η διερεύνηση αύξησης των προτεινόμενων πιστώσεων των ΕΣ 2ii και του ΕΣ 2iv του ΑΠ 2.

8. Κατά την παρουσίαση στοιχείων της εταιρικής σχέσης (κεφ. 6) και ειδικότερα στην ενότητα «Ο ρόλος των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος» (σελ. 167), διατυπώνεται η αναγκαιότητα και ταυτόχρονα πρόθεση υλοποίησης ενεργειών που αφορούν στην ουσιαστική λειτουργία και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος. Οι προτεινόμενες ενέργειες βρίσκονται στη σωστή κατεύθυνση και εφόσον υλοποιηθούν, ικανοποιούν τις επιδιώξεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για αναβάθμιση και ουσιαστικοποίηση της Επιτροπής Παρακολούθησης με ταυτόχρονα ενεργό ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε αυτήν.